

Mektup

Bolşevik İhtilâli geçtiğimiz Kasım ayı itibariyle 100. Senesini doldurmuş oldu. Rusya ve Rusya dışındaki “eski tüfek” komünistler ne düşünmüşlerdir, bilinmez; ama, henüz hayatta bulunanları için artık “kutlanmayan” ve her halükârda hüznünlü bir yıldönümü olduğu muhakkaktır.

Jakoben bir anlayış ve Blanquist bir teknik darbe ile iktidara taşınan Rus komünizminin bu gün için ve her ne kadar yerinde yeller esiyorsa da yetmiş seneyi aşkın bir müddetle insanlığın tanıdığı en radikal ve dramatik tecrübelerden birini teşkil ettiğine şüphe yoktur.

20. Asır Dünyasında derin izler bırakmış, hattâ Dünya ahvâlini temelden hem sarsmış, hem şekillendirmiş büyük vâkıâlardan biri olması hasebiyle bu “tecrübe”nin bir asırlık “kıdem”ini vesîle ederek bazı yönleriyle yeniden ele alınması, gözden geçirilmesi beyhûde bir meşgale sayılamaz. Bu neviden köklü vâkıâların başlangıcından itibaren ondalık sayılarla ifade edilince –niyeyseniz– yıldönümlerinin daha mânidar sayılması alışkanlığı yahut geleneği de kendiliğinden itici bir etkiye sahip...

Sosyalist bir proje veya komünizm ideali olarak Bolşevizm diye de adlandırılabilir bir tarihin hemen yanı başımızda ve tarihî-kültürel, jeo-politik iltisâklarımızın canlılığını koruduğu Türkistan-Hazar-Kafkasya havzalarında yaşanmışlığı ise meseleyi bizim açımızdan elbette daha farklı ve daha ilgi çekici kılmaktadır.

Fiilen hüküm sürdüğü devir ve ardında bıraktığı tesirleriyle tartışılmaya, üzerinde çalışılmaya değer “kocaman” bir tecrübenin alabildiğine yoğun tarihi var karşımızda. Üzerinden zaman geçtikçe daha çok tarihçilerin meselesi hâline gelse de tarihçiliği aşan, henüz “tarih olmuş” sayılamayacak boyutlarıyla baş başa olduğumuz bir süreçten bahsettiğimiz açıktır.

Elinizdeki sayı, muhteva ve münderecâtı ile büyük ölçüde **Mehmet Volkan Kaşıkçı** ve **Mehmet Özden** arkadaşlarımızın aylarca devam eden çabaları neticesinde ortaya çıktı; her iki arkadaşımızın da emeklerini şükranla kaydetmeliyim.

Mehmet Volkan Kaşıkçı, “sayı editörü” olarak üzerine aldığı yükün yanı sıra, neredeyse bütün muhtevayı hulâsa eden çok esaslı ve analitik bir inceleme ile bu sayıya âdetâ “damga”sını vurdu; hattâ o kadar ki, yazısının başlığını “manşet” olarak kullanmakta dahi hiç bir beis görmedim, sadece “devrim” yerine “ihtilâl”i tercih etmek üzere... **Volkan**’ın katkıları, bununla da sınırlı kalmadı, **Adeeb Khalid** (Edib Hâlid)’den tercüme ettiği uzun makaleden başka, bu sahanın genç ve fakat söz sahibi araştırmacılarından **Eren Taşar** ve **Onur İşçi** ile mülâkatlar da yine onun eseri... Bütün bunlara ilâveten diğer tercüme yazılar ve yazarları hakkında kaleme aldığı tanıtıcı, dikkat çekici kayıtlarla da bu “dosya”nın daha da zenginleşmesine fedakârca hizmet etti. **Volkan**’ın daha başka ve çok mühim bir katkısını da zikretmeden geçmemem lâzım: **Süleyman Bayram** arkadaşımızın tercümesiyle okuyacağınız yazının müellifi **Stephan Kotkin** ile Türkçe okurunu ilk defa tanıştırmamızın şerefi de yine bu genç kardeşimize ait; bizleri haberdar eden, dikkatimizi çeken o oldu. Bu yazının baş kısmına yazdığı pasajda **Kotkin**’in neden ehemmiyet arzettiğini okuyunca bana hak vereceksiniz.

Türkiye Günlüğü’nün –şayet varsa öyle bir vasfı– entelektüel ciddiyet ve canlılığının hem dâimâ tasasını çeken, hem de murâkabesini elden bırakmayan değerli **Mehmet Özden** ise bir yandan **Volkan**’la irtibat hâlinde, bir yandan tercümelemlerle başından sonuna kadar uğraşarak heyecanlı bir gayretle emek verdi bu sayıya.

Bu arada, titiz çalışmalarlarıyla elinizdeki sayıda neredeyse müelliflerimiz kadar hisseleri olan değerli mütercimlerimiz **Seçkin Çelik**, **Süleyman Bayram** ve **Refik Bürüngüz**’e de hassaten teşekkür etmek isterim.

Mustafa Tanrıverdi’nin, yine çok az bilgi sahibi olduğumuz bir mevzuda her zamanki gibi son derece aydınlatıcı ve öğretici bir incelemesini okuyacaksınız bu sayıda: “1917 Şubat ve Ekim ihtilâlleri arasında Rusya’daki Türklerin siyasî faaliyetleri”...

Yalçın Murgul, genç bir akademisyen ve imzasını *Türkiye Günlüğü*’nde ilk kez görüyorsunuz; onun yazısı da **Tanrıverdi**’ninki gibi pek fazla irdelenmemiş, dikkat çekilmemiş bir konuya ışık tutu-

yor ve “Bolşevik önderliğinin Rusya Müslümanlarına yönelik siyasetine dair bazı gözlemler”ini, daha geniş bir tahlil çerçevesine oturtarak bizimle paylaşıyor.

Kezâ, **Erol Cihangir** arkadaşımız da konu hakkında bilinen heyecan ve birikimiyle bizler için ayrı bir kıymet ve ehemmiyeti hâiz **Sultan Galiyev**’i yazdı. **Galiyev** hâlâ hakkı teslim edilmemiş, değeri yeterince anlaşılmamış mütefekkirlerden biridir. Cihangir’in yazısını alâka ile ve yer yer içiniz burkularak okuyacaksınız.

Her üç arkadaşımızın katkıları da bu sayının zenginleşmesini sağladı; ellerine sağlık...

.....

Şerif Mardin Hocamızı bu sayıda da saygı ile yâdediyoruz. Kendisinin *Türkiye Günlüğü*’nün tâ 1994’de çıkan 28. Sayısı için Amerika’dan gönderdiği yazıyı (“Atatürk’ü anarken”) yeniden neşrediyoruz. Aradan 23 sene geçmesine rağmen, bu günlerde yeniden okunup tartışılması belki daha da elzem ve mânidar olabilecek kadar mühim ve orijinal görüşlerle dopdolu bir yazıdır bu. Okuyunca farkedilecektir ki, Atatürk’ü böylesine analiz ederek “anmak” ve anlamak, onun tarihimiz içindeki yeri ve misyonunun ideolojik atıf ve siyasî senbolizmin ötesinde ve çok önünde olduğunu göstermeye de kâfidir.

Sayın **Ali Yaşar Sarıbay**’ın , **Şerif Mardin Hocamızın** “sosyal bilimci” hüviyetini ve kendine has karakterini öne çıkaran kısa, fakat şayan-ı dikkat ve serin kanlı değerlendirmelerle dolu yazısı – sadece gerçek bir kadirşinaslık örneği değil– ilmî ve akademik çalışmalara hevesli, niyetli, namzet görünen genç insanların ondan öğrenecekleri ne kadar çok şey olduğunu da anlatıyor.

Son olarak, **Tuncay Önder**’in **Şerif Mardin**’e ithaf ettiği ve bu münasebetiyle de “Şerif Mardin’e Saygı” kısmında yer verdiğimiz yazısını zikretmek isterim. **Önder**, geçen sayıda başladığı ve “Şevket Süreyya üzerinden düşünce – devlet ilişkisi”ni ele aldığı seri yazının 2. Kısımını bu sayı için yazdı, devamını ve son kısmını da kismetse 133. Sayıda yayımlayacağız.

Mevlâ ruhsat verirse 2018 Şubat’ında çıkaracağımız yeni sayıda buluşmak üzere bâkî selâm ve muhabbet...

Mustafa Çalık